

Quản lý hoạt động dạy học theo định hướng phát triển phẩm chất, năng lực học sinh ở trường tiểu học

Bùi Văn Hùng*

*TS.Trường Đại học Vinh; hungbv@vinhuni.edu.vn

Received: 5/3/2023; Accepted: 10/3/2023; Published: 15/3/2023

Abstract: The ongoing 2018 general education program has revealed the inadequacies and limitations of the current teaching situation in primary schools. From the analysis of the current situation and new requirements of the curriculum; The article proposes some urgent management solutions to improve the quality of teaching in the direction of developing the quality and capacity of primary school students in the new context.

Keywords: Management; teaching activities; Capacity Development; primary school student

I. Mở đầu

Để thực hiện tốt mục tiêu về đổi mới căn bản, toàn diện GD&ĐT theo Nghị quyết số 29-NQ/TW, cần có nhận thức đúng về bản chất của đổi mới phương pháp dạy học (PPDH) theo định hướng phát triển năng lực (ĐHPTNL) học sinh (HS) và một số biện pháp đổi mới PPDH theo hướng này.

Vấn đề đặt ra trong các nhà trường là tạo ra chương trình dạy học (DH) linh hoạt, phù hợp với từng giai đoạn và luôn tạo ra sự sáng tạo phát triển không ngừng. Năng lực của người học có cơ hội được trải nghiệm, phát triển, hoàn thiện và ứng dụng vào thực tế. Nhà trường phải hướng đến mục đích GD&ĐT con người theo bốn trụ cột mà Unesco khuyến cáo là học để biết, học để làm, học để làm người và học để cùng chung sống.

Để đáp ứng tốt việc DH theo chương trình GDPT mới, thích ứng có hiệu quả PTNL HS thì sự thay đổi quản lý, lãnh đạo ở các trường tiểu học (TH) cần có một quá trình nghiên cứu kỹ lưỡng, bài bản, hệ thống về hoạt động DH (HDDH), quản lý hoạt động này. DH theo ĐH PTNL nhằm đảm bảo chất lượng đầu ra phù hợp với thực tiễn xã hội. Nghiên cứu tìm ra các biện pháp quản lý HDDH ở các trường TH theo ĐHPTNL có ý nghĩa vô cùng to lớn cả mặt lý luận lẫn thực tiễn.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Yêu cầu của HDDH theo tiếp cận PCNL ở trường TH đáp ứng chương trình GDPT 2018

2.1.1. Mục tiêu DH: Mục tiêu của HDDH theo ĐHPTNLHS ở các trường TH bao gồm:

Giúp HS hình thành những cơ sở ban đầu cho sự phát triển đúng đắn và lâu dài về đạo đức, trí tuệ, thể chất, thẩm mỹ và các kiến thức, kỹ năng cơ bản làm

tiền đề để HS học tiếp ở cấp THCS.

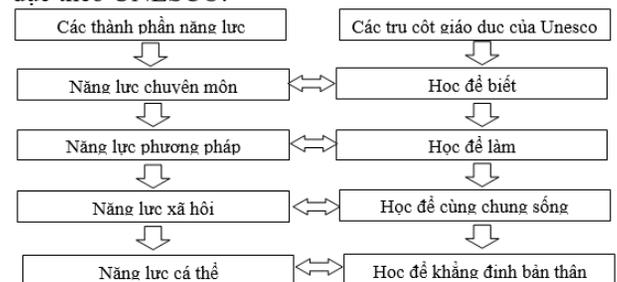
Trau dồi cho HS khả năng vận dụng những kiến thức, kỹ năng của một môn học vào học tập các môn học khác, cũng như vận dụng các kiến thức, kỹ năng đó giải quyết các vấn đề trong đời sống xã hội, tạo động lực để HS lĩnh hội tri thức khoa học kỹ thuật.

Thông qua HDDH góp phần bồi dưỡng cho HS thế giới quan duy vật biện chứng, rèn luyện cho HS phẩm chất của người lao động: làm việc có mục đích, có kế hoạch, có phương pháp, có kiểm tra, tính cẩn thận, chính xác, sáng tạo, biết tư duy logic...

Tạo sự công bằng cho tất cả HS trong quá trình học tập theo ĐH PTNL, đảm bảo được tất cả HS đều có thể phát huy được hết khả năng của bản thân trong quá trình học.

HS được phép đưa ra ý kiến, quyết định về việc học tập của bản thân, cách sáng tạo và áp dụng kiến thức cũng như trình bày sản phẩm học tập của mình.

Đặc biệt quan tâm đến năng lực, các mô hình PTNL, thành tố PTNL phù hợp với bốn trụ cột giáo dục theo UNESCO.

Sơ đồ 2.1. Mô hình phát triển năng lực

Từ phân tích trên cho thấy, HDDH theo ĐHPTNLHS không chỉ dừng lại ở việc cung cấp cho HS kiến thức, kinh nghiệm cơ bản về các lĩnh vực, các sự

vật, hiện tượng mà nó còn nhằm mục tiêu phát triển các phẩm chất nhân cách và năng lực của HS một cách toàn diện. Từ đó, giúp HS có được năng lực giải quyết các vấn đề cuộc sống và nghề nghiệp cũng như giúp HS thích ứng với những thay đổi của cuộc sống.

Nội dung DH theo ĐHPTNL không chỉ giới hạn trong tri thức và kỹ năng chuyên môn mà gồm những nhóm nội dung nhằm phát triển các lĩnh vực năng lực.

2.1.2. Nội dung HDDH theo ĐHPTNL HS ở TH

Đối với HDDH theo ĐH phát triển NLHS ở TH, bên cạnh việc trang bị kiến thức, kinh nghiệm cơ bản và ĐH những bước đầu tiên để HS tham gia vào quá trình chiếm lĩnh tri thức thì mục tiêu cuối cùng và quan trọng nhất mà hoạt động này hướng tới chính là phát triển một cách toàn diện các năng lực cá nhân, năng lực xã hội cho HS, trong đó chú trọng PTNL vận dụng các kiến thức đã học, kỹ năng của bản thân để giải quyết các tình huống trong thực tiễn cuộc sống sinh hoạt cũng như trong công việc.

Đối với HDDH theo ĐHPTNLHS ở các trường TH, nội dung DH được lựa chọn vào tiết học, bài học phải bao gồm kiến thức, kỹ năng, thái độ góp phần hình thành năng lực cho HS. Ngoài những nội dung quy định trong chương trình, GV cũng có thể chủ động lựa chọn những nội dung từ thực tiễn sinh động của địa bàn mà hàng ngày HS được trải nghiệm.

2.1.3. Phương pháp, hình thức DH PTNLHS ở TH

PPDH theo ĐH là các phương pháp, trong đó GV đóng vai trò tổ chức, hướng dẫn hoạt động cho HS, tạo môi trường và tình huống học tập khuyến khích HS tích cực, chủ động tìm tòi, sáng tạo, tư duy để tìm hiểu và giải quyết một vấn đề.

Các PPDH theo ĐH phát triển NLHS ở các trường TH bao gồm:

Phương pháp thí nghiệm: thông qua thí nghiệm giúp HS lĩnh hội được tri thức khoa học, PTNL nghiên cứu và kỹ năng thực hành.

Phương pháp vấn đáp: là PPDH với sự tương tác, trao đổi giữa GV và HS hoặc giữa HS với nhau để cùng phát triển bài dưới sự điều khiển của GV thông qua việc đặt ra những câu hỏi phù hợp với nội dung DH để từ đó lĩnh hội được nội dung bài học.

PPDH phân hoá: khi thiết kế các HDDH, GV phải dựa trên năng lực, nhu cầu và hứng thú của từng cá nhân để đạt được mục tiêu DH. Trong quá trình DH, HS được đánh giá theo những cách khác nhau để đảm bảo việc đánh giá được khách quan, công bằng và chính xác với năng lực của từng HS. Khi HS được học với khả năng của mình, chúng sẽ làm chủ việc học và học tập có trách nhiệm và hiệu quả hơn. HS cũng có

cơ hội để thực hành kiến thức, kỹ năng đã học vào đời sống.

Phương pháp thực hành: là phương pháp trên cơ sở sự quan sát GV làm mẫu và thực hiện tự lực của HS dưới sự hướng dẫn của GV nhằm hình thành kiến thức, rèn kỹ năng, kỹ xảo, năng lực cho HS.

HDDH theo ĐHPTNLHS ở các trường TH có thể sử dụng kết hợp giữa các hình thức: DH trên lớp (dạy chung cả lớp hoặc theo nhóm nhỏ); DH cho từng cá nhân; DH thông qua các hoạt động trải nghiệm...

2.1.4. Kiểm tra, đánh giá KQHT của HS theo ĐHPTNL ở trường TH

Kiểm tra, đánh giá KQHT của HS trong chương trình DH theo ĐHPTNLHS ở các trường TH là nhằm mục đích thu thập thông tin chính xác, kịp thời về mức độ đạt chuẩn cả về kiến thức, năng lực, phẩm chất của HS và sự tiến bộ của HS để từ đó người CBQL có những hướng dẫn hoạt động học tập, điều chỉnh các HDDH, quản lý và phát triển chương trình, bảo đảm sự tiến bộ của từng HS và nâng cao CLGD.

Công tác KTĐG cần được quan tâm tiến hành, có sự kết hợp giữa hình thức kiểm tra thường xuyên, định kỳ với đột xuất đảm bảo việc KTĐG đạt kết quả tốt nhất, phản ánh đúng chất lượng HDDH PT NLHS.

2.2. Thực trạng đánh giá KQHT của HS theo ĐHPTNLHS ở trường TH

- Điểm yếu nhất của KTĐG trong DH TH hiện nay là chưa xác định rõ triết lý đánh giá: đánh giá để làm gì, tại sao phải đánh giá, đánh giá thúc đẩy, hình thành khả năng gì ở HS?

- Điểm yếu khác trong đánh giá HS hiện tại là đánh giá (chấm điểm) mà không có sự phản hồi cho HS. Cô chấm bài kiểm tra, thường chỉ cho điểm hoặc chỉ phê "sai", "làm lại" hay chỉ viết ký hiệu sai hay ký hiệu đúng chứ chưa giải thích được rõ cho HS biết tại sao sai, sai như thế nào. Một số GV chấm bài có sự phản hồi nhưng phản hồi không đủ, phản hồi tiêu cực, không mang tính xây dựng.

- Một trong những điểm yếu nữa là hiện nay, GV sử dụng hầu như rất hạn chế các hình thức đánh giá mới, hiện đại, phần lớn những đánh giá GV đang sử dụng có tính truyền thống: dựa vào viết luận, làm các bài tập như kiểm tra 15 phút, 1 tiết... , và thông qua một số câu hỏi trắc nghiệm hoặc tự luận mà chính GV cũng không rõ mình định đánh giá kỹ năng hay năng lực gì ở HS.

2.3. Giải pháp quản lý HDDH theo ĐH phát triển PCNL ở HS TH

2.3.1. Nâng cao nhận thức cho đội ngũ CBQL và GV về tầm quan trọng của quản lý HDDH theo ĐHPTNL của HS

Đây là biện pháp cần thiết có ý nghĩa quan trọng. Sở dĩ, hiệu quả của HDDH theo ĐHPTNL ở các trường TH chưa cao do nhận thức về quản lý hoạt động này của giáo viên, CBQL còn hạn chế.

Vì thế, cần phải tổ chức nâng cao nhận thức về HDDH, quản lý HDDH theo ĐHPTNLHS cho GV, CBQL trường TH là: Phân tích thực trạng của việc quản lý HDDH theo ĐHPTNLHS; Lựa chọn nội dung tuyên truyền nâng cao nhận thức cho CBQL, GV; phân tích vai trò quản lý HDDH theo ĐHPTNLHS trong bối cảnh hiện nay, dự kiến ĐH cho tương lai; Đề ra các biện pháp tích cực đối với việc quản lý HDDH theo ĐHPTNLHS cụ thể, thiết thực, vận dụng vào thực tế DH, DH một cách hiệu quả nhất.

2.3.2. *Đổi mới xây dựng KHDH theo ĐHPTNLHS*

Biện pháp này nhằm được xác định qua kế hoạch DH. KHDH theo ĐH phát triển NLHS khác KHDH thông thường. KHDH theo ĐHPTNLHS không chỉ là kế hoạch thực hiện các mục tiêu về kiến thức, kỹ năng, thái độ mà quan trọng hơn còn là kế hoạch PTNL người học trên cơ sở kiến thức, kỹ năng và thái độ đã hình thành ở HS. Do vậy, khi xây dựng KHDH cần giúp xác định rõ những năng lực chung và năng lực đặc thù, cần hình thành cho HS trong quá trình DH ở trường TH.

Xây dựng KHDH theo ĐHPTNLHS không mới nhưng còn khó cho rất nhiều GV nên cần phải quan tâm việc hình thành ở GV kỹ năng xây dựng KHDH theo ĐHPTNLHS.

2.3.3. *Tổ chức, chỉ đạo HDDH theo ĐHPTNLHS*

Biện pháp này nhằm đổi mới đồng bộ, phù hợp thực tế để tạo điều kiện cho HS PTNL.

Nhà trường bồi dưỡng cho GV đổi mới khâu xây dựng KHDH, soạn bài, tổ chức HDDH, KTĐGPTNL HS. Trước hết cần làm thay đổi nhận thức cho đội ngũ về sự cần thiết phải đổi mới PPDH trong bối cảnh hiện nay, trong từng thời điểm tương lai. Cung cấp tài liệu, tập huấn các kỹ thuật DH tích cực theo ĐHPTNLHS cho GV. CBQL phải biết động viên, khuyến khích GV mạnh dạn áp dụng các kỹ thuật DH tích cực vào thực tế soạn giảng bài học và tổ chức HDDH trên lớp. Đồng hành cùng GV, ghi nhận những cố gắng của đội ngũ kịp thời. Xây dựng hệ thống tiêu chí đánh giá để đánh giá đúng nhất những nỗ lực của GV.

2.3.4. *Chú trọng KTĐG, giám sát HDDH theo ĐHPTNLHS*

Biện pháp này rất cần thiết bởi thông qua KTĐG HDDH, các CBQL, GV thấy rõ những kết quả đạt được cũng như những tồn tại, hạn chế của HDDH theo ĐHPTNLHS ở các trường TH. Trên cơ sở đó có những bổ sung, điều chỉnh trong chỉ đạo, tổ chức

thực hiện để nâng cao hiệu quả HDDH theo ĐHPTNLHS ở trường TH. Nếu không thường xuyên KTĐG HDDH theo ĐHPTNLHS thì hiệu quả của việc quản lý hoạt động này sẽ rất hạn chế.

2.3.5. *Xây dựng các điều kiện CSVC. TBDH phù hợp với HDDH theo ĐHPTNLHS ở các trường TH*

Để quản lý HDDH theo ĐHPTNLHS ở trường TH đạt kết quả tốt, rất cần các điều kiện đảm bảo về chỉ đạo, tổ chức; về đội ngũ CBQL, GV; môi trường DH,... Nếu thiếu các điều kiện này, hiệu quả quản lý HDDH theo ĐHPTNLHS sẽ gặp khó khăn, hạn chế.

Các điều kiện cho quản lý HDDH theo ĐHPTNLHS ở trường TH không phải lúc nào cũng có sẵn mà cần phải biết tìm kiếm, khai thác chúng. Do đó, CBQL, GV ở trường TH cần có kỹ năng tìm kiếm, khai thác các điều kiện đáp ứng yêu cầu DH và quản lý HDDH theo ĐH phát triển NLHS.

Bên cạnh đó, các điều kiện không tự tác động đến HDDH và quản lý HDDH theo ĐH phát triển NLHS ở trường TH. Muốn cho các điều kiện ảnh hưởng mạnh mẽ, tích cực đến mọi hoạt động của trường TH thì cần phải tổ chức chúng thành hệ thống. Có như vậy, các điều kiện mới hỗ trợ, bổ sung cho nhau, tạo sức mạnh tổng hợp cho các HDDH theo ĐHPTNLHS ở trường TH. Vì thế, các CBQL, GV ở trường TH cần có kỹ năng tổ chức hệ điều kiện đáp ứng yêu cầu HDDH theo ĐHPTNLHS.

3. Kết luận

Bài báo đã làm phân tích được thực trạng quản lý HDDH theo ĐHPTNLHS ở các trường TH hiện nay, đã chỉ rõ các yếu tố ảnh hưởng đến HDDH theo ĐHPTNLHS; trên cơ sở đó đề xuất được các biện pháp để quản lý HDDH theo ĐHPTNLHS ở trường TH. Các biện pháp trên có thể áp dụng đồng bộ ở các trường TH trên phạm vi cả nước góp phần vào việc thực hiện hiệu quả chương trình GDPT 2018.

Tài liệu tham khảo:

Nguyễn Ngọc Bảo (1995), *Phát huy tích cực của HS trong quá trình DH*, Vụ Giáo viên, Hà Nội.

Hải Bình (06/11/2019), *6 khác biệt DH tiếp cận nội dung và DH tiếp cận phát triển năng lực*, Ban quản lý chương trình ETEP - Bộ GD&ĐT, Truy cập ngày 02/1/2022, <https://etep.moet.gov.vn /tintuc/chitiet?Id=1167>.

Bộ GD&ĐT(2010), *Thông tư số 41/2010/TT-BGDĐT, ngày 30/12/2010 về việc ban hành Điều lệ trường TH*. Hà Nội

Bộ GD&ĐT(2016), *Thông tư 03/2016/VBHN-BGDĐT (2016), Quy định về đánh giá HS TH*. Hà Nội

Bộ GD&ĐT(2018), *Thông tư số 32/2018 về chương trình GDPT mới*.